

# Ginter Dzierżon

---

"Die Vollmacht der Kirche über die Ehen der Getauften : zur Gersetzesunterworfenheit der Ehen nichtkatolischer Christen", U. Breitbach, Roma 1988 : [recenzja]

---

Ius Matrimoniale 5 (11), 255-257

---

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

małżeństwa. W świetle regulacji KPK z 1983 r, dana osoba, która zawarła małżeństwo nieważne, a więc obiektywnie nie jest związana przeszkodą węzła małżeńskiego, nie może godziwie zawrzeć nowego małżeństwa dopóki nieważność ta nie zostanie udowodniona *in foro externo*. Z jednej więc strony prawo naturalne daje każdemu możliwość wyboru małżeństwa jako stanu życia, z drugiej zaś istnieje prawo – obowiązek Kościoła regulowania własnym ustawodawstwem wykonywanie tego prawa ze strony wiernych. Wypada zgodzić się z Autorem, że konflikt pomiędzy *forum internum* i *forum externum* w prawie małżeńskim, choć możliwy, nie powinien być dzisiaj postrzegany jako wielki problem jurystyczny i pastoralny w Kościele.

Ks. Wojciech Góralski

**U. Breitbach. Die Vollmacht der Kirche über die Ehen der Getauften. Zur Gesetzesunterworfenheit der Ehen nichtkatholischer Christen. Roma 1988 ss. 289**

Znana włoska Oficyna Wydawnicza *Editrice Pontificia Universita Gregoriana* opublikowała kolejną interesującą dysertację doktorką niemieckiego kapłana Udo Breitbacha, poświęconą pełni władzy Kościoła Chrystusowego względem małżeństw ochrzczonych.

Rozprawa składa się z trzech części, w skład których weszło 11 rozdziałów. W części I wstępnej, Autor przedstawił założenia historyczne, teologiczne, eklezjologiczne oraz prawne odnoszące się do prezentowanego zagadnienia.

Rozdział I został poświęcony kwestii małżeństwa pojętego jako sakrament oraz kontrakt. Niemiecki kanonista analizując tę problematykę skoncentrował swą uwagę na dwóch zagadnieniach, a mianowicie: rozwoju doktryny co do sakramentalności małżeństwa ochrzczonych oraz koncepcji nierozdzielności kontraktu i sakramentu. W odniesieniu do *sacramentalitas matrimonii* zauważył on, iż źródeł tej instytucji należy doszukiwać się nie tylko w nauce Soboru Laterańskiego II, Soboru Lyońskiego II oraz Soboru Trydenckiego, lecz należy się odwołać przede wszystkim do tekstów biblijnych oraz patrystycznych.

Reflektując zaś nad stanowiskiem identyfikującym kontrakt z sakramentem podkreślił on, iż doktryna ta została szczególnie rozwinięta poprzez średniowieczną teologię scholastyczną, a potwierdzona w nauce Soborów Florenckiego i Trydenckiego oraz wypowiedziach papieży.

W rozdziale II U. Breitbach zaprezentował historyczny rozwój koncepcji dotyczącej własnej i wyłącznej władzy Kościoła Chrystusowego wobec małżeństwa chrześcijańskiego. Autor analizując rozwój historyczny tej opinii zauważył, iż zaczęła ona dominować w X w. Wiązało się to między innymi z precyzacją pojęcia sakramentu, zaliczeniem małżeństwa do struktury 7 sakramentów oraz ukształtowaniem się doktryny identyfikującej kontrakt z sakramentem.

W historii Kościoła w czasach protestantyzmu oraz oświecenia przypuszczono frontalny atak na to stanowisko. Genezy tych postaw należy upatrywać w poglądach negujących sakramentalność małżeństwa. W obronie tej instytucji stanęli jednak papieże Pius VI, Pius IX oraz Leon XIII. Znalazła ona również swój wyraz w kodyfikacji pio – benedyktyńskiej (kan. 1016; kan. 1038 § 1 – 2; kan. 1040; kan. 1094; kan. 1060; kan. 1061).

W rozdziale III Autor podjął refleksję nad ewolucją rozumienia pojęcia Kościoła Chrystusowego oraz kwestią przynależności do Kościoła Chrystusowego. U. Breitbach zauważył, iż definicja Kościoła wypracowana przez R. Belarmina, identyfikująca Kościół Katolicki z Kościołem Chrystusowym, wywarła ogromny wpływ na eklezjologię Kościoła Katolickiego oraz na doktrynę co do wyłącznej władzy tegoż Kościoła względem małżeństw ochrzczonych. To stanowisko znalazło między innymi swój wyraz w prawodawstwie Kodeksu pio – benedyktyńskiego. Przełomem w pojmowaniu omawianego zagadnienia stała się nauka Soboru Watykańskiego II, rezygnująca z ekсклюzywizmu eklezjologicznego. W myśl bowiem tej doktryny uznano istnienie elementów eklezjotwórczych również w innych Kościołach.

W rozdziale IV Autor poddał analizie normy Kodeksu z 1983 r. Zauważył on, iż sformułowania kan. 96 kpk z 1983 r. kan. 204 kpk z 1983 r. oraz 205 kpk z 1983 r. są recepcją nauki o Kościele Soboru Watykańskiego II, nie identyfikującej w sposób wyłączny Kościoła Katolickiego z Kościołem Chrystusowym.

W części II dysertacji, składającej się z pięciu rozdziałów, Autor skoncentrował swą uwagę wokół spornego zagadnienia dotyczącego władzy jurysdykcyjnej Kościołów Niekatolickich.

W rozdziale V niemiecki kanonista rozpatrując tę kwestię z przedsoborowej perspektywy eklezjologicznej zauważył, iż w myśl kan. 12 kpk z 1917 r. Kościoły te nie mogły stanowić własnego prawa. Stąd też małżeństwa ochrzczonych podlegały prawu Kościoła Katolickiego (kan. 1016 kpk z 1917 r.).

W rozdziale VI Autor zaprezentował doktrynę Soboru Watykańskiego II w tym zakresie. Jego zdaniem, ewolucja koncepcji eklezjologicznej, wpłynęła również na zmianę ujęcia kanonistycznego co do posiadania władzy jurysdykcyjnej przez zwierzchników Kościołów Niekatolickich. U. Breitbach przedstawiając różne stanowiska w tej kwestii wyraził pogląd zgodnie z którym, dysponowanie władzą jurysdykcyjną jest uzależnione od posiadania sukcesji apostołskiej przez zwierzchników danego Kościoła. Stąd też konkludując wysunął on opinię w myśl której, w taką władzę są wyposażeni biskupi Niekatolickich Kościołów Wschodnich oraz Kościoła Starokatolickiego; nie mają zaś jej zwierzchnicy Kościołów Ewangelicznych oraz Kościoła Anglikańskiego.

Ukazana nauka *Vaticanum II* wywarła również ogromny wpływ na prawodawstwo posoborowe. Stąd też w rozdziale VII niemiecki kanonista przedstawił wysiłek dok-

trynalny Kościoła Katolickiego w kwestii uznania władzy ustawodawczej Niekatolickich Kościołów Wschodnich.

W rozdziale zaś VIII U. Breitbach odniósł się do ustawodawstwa Kodeksu Jana Pawła II z 1983 r. Zanalizował on dwie normy, a mianowicie: kan. 11 kpk z 1983 r. oraz kan. 1059 kpk z 1983 r. Rozważając relacje zachodzące pomiędzy tymi przepisami oraz nawiązując do odpowiedzi Sygnatury Apostolskiej z 1992 r. wysunął on hipotezę w myśl której, kan. 1059 kpk z 1983 r. stanowi *lex specialis* kan. 11 kpk z 1983 r. Stąd też prawodawstwu Kościoła Katolickiego podlegają małżeństwa nie tylko katolików, lecz również związki zawarte pomiędzy stroną katolicką i stroną niekatolicką.

Po czym Autor w rozdziale IX, reflektując nad prawodawstwem Kodeksu z 1983 r. zwrócił uwagę na istnienie luki prawnej co do kompetencji Kościoła Katolickiego w odniesieniu do małżeństwa akatolików ochrzczonych. Reflektując nad tą kwestią zaproponował on modyfikację przepisów w tej kwestii.

Część III pracy została poświęcona interesującej problematyce interkonfesyjnego prawa małżeńskiego.

W rozdziale X zaprezentował nie tylko pojęcie tego rodzaju prawa, lecz wskazał również na konieczność jego istnienia. Pogłębiając rozumienie tego zagadnienia w następnym rozdziale podkreślił on, iż chociaż nie istnieje katolickie interkonfesyjne prawo małżeńskie to jednak w kanonistycznym systemie prawnym można spotkać pojedyncze przepisy odnoszące się do tej kwestii. Obok bowiem norm kolizyjnych jednostronnych prawa małżeńskiego zawartych w Kodeksie z 1983 r. (kan. 1059 kpk z 1983 r., kan. 1117 kan. 1127 kpk z 1983 r., kan. 1108 kpk z 1983 r.) spotykamy się również z przepisami kolizyjnymi dwustronnymi występującymi w Kodeksie Kanonów Katolickich Kościołów Wschodnich (kan. 780 kkKoścWsch; kan. 781 kkKoścWsch). Autor zaproponował wykorzystanie tych ostatnich norm w celu uzupełnienia luki prawnej występującej w Kodeksie z 1983 r., a dotyczącej kwestii zawarcia małżeństwa między katolikiem oraz ochrzczonym niekatolikiem, a także dotyczącym osądzenia ważności małżeństw zawartych przez ochrzczonych niekatolików. Jego zdaniem zastosowanie tego rodzaju mechanizmów stanowiłoby pierwszy krok w kierunku powstania interkonfesyjnego prawa małżeńskiego.

Ukazana dysertacja charakteryzuje się dojrzałością refleksji kanonistycznej. Autor przedstawił bowiem nie łatwe zagadnienie. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w refleksji nad podjętym tematem nie ograniczył się on do analizy podjętej problematyki, lecz podjął również próbę rozwiązania kwestii spornych oraz nakreślił perspektywę rozwoju tego zagadnienia w przyszłości. Ze względu na te walory dzieło to należy polecić nie tylko wykładowcom prawa kanonicznego, lecz również studentom tej dyscypliny wiedzy.

Ks. Ginter Dzierżon